Gustavo Adolfo Bécquer

Muntele Sufletelor

traducere şi adaptare din limba spaniolă:Nicu Gecse

În noaptea morţilor, la nu ştiu ce oră, mă trezi dangătul de îngropăciune al clopotelor; sunetul lui monoton şi etern îmi aduse în minte această poveste, despre care auzisem recent în Soria[1].

Mă străduii să adorm iarăşi. Imposibil! Odată zgândărită, imaginaţia este un cal care se dezlănţuie şi pe care n-are rost să-l mai tragi de frâu. Pentru a-mi omorî vremea mă hotărâi să o scriu, cum de altminteri şi făcui.

O auzisem tot acolo unde s-a petrecut şi o scrisei întorcând de câteva ori capul cu frică, findcă auzeam trosnind geamurile de la balconul meu, cutremurate de aerul rece al nopţii.

Aleagă-se de ea ce-o fi, iat-o, cum scrie şi pe cartea cu calul de cupă[2].

I

[1] Oraş şi provincie spaniolă, situate la est de Castilia şi Leon (n.t.)

[2] Pe cartea doi de cupă, era înfăţişat un cavaler călare, ţinând o cupă, şi apărea mesajul *Ahí va* (Iată).

– Legaţi câinii, sunaţi din trâmbiţe ca să se adune vânătorii şi hai să dăm o raită prin oraş. Se apropie noaptea, e ziua Tuturor Sfinţilor şi ne aflăm pe Muntele Sufletelor.

– De îndată!

– De-ar fi o altă zi, n-aş îngădui să nu isprăvim cu haita asta de lupi pe care zăpezile din Moncayo i-au scos afară din vizuinile lor; dar azi este cu neputinţă. În scurt timp va răsuna rugăciunea templierilor şi sufletele morţilor vor începe să-şi bată clopotul în capela de pe munte.

– În capela aia ruinată! Aş! Voieşti să mă sperii?

– Nu, frumoasă verişoară; tu nu ai habar ce se petrece în ţara asta, fiindcă nici nu se face anul de când ai poposit aici, venind de foarte departe. Struneşte-ţi iapa, eu voi face la fel cu a mea şi cât va dura drumul îţi voi povesti istoria asta.

Pajii se strânseră în grupuri vesele şi zgomotoase, conţii de Borges şi Alcudiel încălecară pe caii lor superbi şi cu toţii dimpreună porniră în urma odraslelor lor, Beatriz şi Alonso, care precedau alaiul la o oarecare distanţă.

Câtă vreme dură drumul, Alonso îi istorisi după cum urmează ceea ce promisese:

„– Acest munte, căruia acum i se spune Muntele Sufletelor, aparţinea templierilor, a căror mănăstire o vezi colo, în preajma râului. Templierii erau deopotrivă războinici şi cucernici. Când Soria le-a fost luată arabilor, regele îi chemă din tărâmuri îndepărtate ca să apere cetatea de partea podului, aducând prin aceasta o ofensă însemnată nobililor săi din

Castilia, care, dacă o cuceriseră singuri, ar fi ştiut s-o apere tot singuri.

În câţiva ani, între cavalerii noului şi puternicului ordin şi nobilii spanioli din cetate mocni şi, în cele din urmă, izbucni o ură profundă. Cei dintâi aveau hotărnicit acest munte, unde-şi păstrau vânat din belşug pentru a-şi satisface nevoile şi a-şi împlini poftele; cei din urmă puseră la cale o hăituială mare în terenul rezervat, în ciuda interdicţiilor severe impuse de *clericii cu pinteni*, cum îşi porecliseră adversarii.

Zvonul provocării se întinse şi nimic nu-i putu stăvili pe unii din năravul de a vâna şi pe ceilalţi din stăruinţa de a-i împiedica. Plănuita expediţie fu dusă la capăt. De ea nu-şi amintiră jivinele; o avură vie dinaintea ochilor atâtea mame care au purtat haine cernite pentru fiecare dintre fiii lor. Aceea n-a fost o vânătoare, ci o bătălie înspăimântătoare: muntele rămase presărat cu cadavre, iar lupii pe care doriseră să-i extermine avură un festin sângeros. În cele din urmă, interveni autoritatea regelui: muntele, blestemat prilej al atâtor nenorociri, fu declarat părăsit şi capela cucernicilor, situată pe acelaşi munte şi în a cărei curte interioară fură îngropaţi deopotrivă prieteni şi duşmani, începu să se părăginească.

De atunci se spune că, atunci când este noaptea morţilor, clopotul capelei se aude bătând de unul singur şi că sufletele morţilor, înfăşurate în zdrenţele giulgiurilor lor, aleargă ca într-o vânătoare fantastică printre tufişuri şi mărăcini. Cerbii mugesc înspăimântaţi, lupii urlă, şerpii şuieră ceva de speriat, ba chiar în ziua următoare s-au găsit, imprimate pe zăpadă, urmele picioarelor descarnate ale scheletelor. De aceea, în Soria, îi zicem Muntele Sufletelor şi de aceea am vrut să plecăm de pe el mai înainte de înstăpânirea nopţii.“

Relatarea lui Alonso se încheie taman când cei doi tineri ajunseră la capătul podului care dădea spre oraş. Acolo aşteptară restul alaiului, care, după ce îi cuprinse şi pe cei doi călăreţi, se pierdu pe străzile înguste şi întunecate ale Soriei.

II

Servitorii tocmai strânseseră feţele de masă; înaltul şemineu gotic al palatului conţilor de Alcudiel răspândea o vâlvătaie vie, iluminând câteva grupuri de doamne şi cavaleri care discutau familiar în jurul focului şi vântul biciuia vitraliile de plumb din ogivele salonului.

Doar două persoane păreau străine de conversaţia generală: Beatriz şi Alonso: Beatriz, absorbită de un gând vag, urmărea cu privirea scălămbăielile flăcării. Alonso privea reflexul focului scânteind în pupilele albastre ale fetei.

De la o vreme, amândoi păstrau o linişte deplină.

Vorbind despre noaptea morţilor, doamnele relatau poveşti tenebroase, în care nălucile şi arătările aveau rolul principal; iar clopotele bisericilor din Soria băteau din depărtare, cu un dangăt monoton şi trist.

– Frumoasă verişoară, – rosti în cele din urmă Alonso, rupând tăcerea prelungă în care se găseau – curând urmează să ne despărţim, poate pentru totdeauna; câmpiile aride ale Castiliei, deprinderile ei dure şi războinice, obiceiurile ei simple şi patriarhale ştiu că nu-ţi plac; te-am auzit suspinând de multe ori, poate pentru vreun curtezan din îndepărtata dumitale feudă.

Beatriz făcu un gest de indiferenţă rece; un întreagă fire de femeie se dezvălui în acea dispreţuitoare strângere a buzelor ei subţiri.

– Sau poate după fastul de la curtea franceză, unde ai trăit până acum – se grăbi să adauge tânărul. Într-un fel sau altul, presimt că te voi pierde curând… La despărţire, aş vrea să iei cu tine o amintire de la mine… Îţi aminteşti când am fost la locaşul de rugăciune pentru a-i mulţumi lui Dumnezeu pentru că ţi-a redat sănătatea pe care veniseși s-o cauţi pe aceste meleaguri? Bijuteria ce fixa pana cuşmei mele ţi-a atras atenţia. Ce frumos i-ar sta să susţină un voal de părul tău întunecat! Ea i-a mai ţinut părul strâns unei mirese; tatăl meu i-a dăruit-o celei care mi-a dat viaţă, iar ea a purtat-o la altar… O vrei?

– Nu ştiu cum e în ţara ta, – răspunse frumoasa – dar în a mea, un zălog odată primit angajează o intenţie. Doar în ziua unei ceremonii trebuie să se accepte un cadou din partea unei rude de sânge… care poate merge chiar şi la Roma[3], fără a se întoarce cu mâna goală.

Tonul îngheţat cu care Beatriz rosti aceste cuvinte îl tulbură o clipă pe tânăr, care după ce se linişti spuse cu tristeţe:

– Ştiu, verişoară, dar astăzi sunt sărbătoriţi toţi sfinţii şi sfânta ta mai înainte de toţi; azi este ziua ceremoniilor şi cadourilor. Vrei să-l accepţi pe-al meu?

Beatriz îşi muşcă uşor buza şi-şi întinse mâna pentru a lua giuvaierul, fără a adăuga vreun cuvânt.

[3] Aluzie la dispensa necesară pentru căsătoria între veri, care putea fi obţinută în epocă doar de la Suveranul Pontif.

Între cei doi tineri se aşternu din nou liniştea şi se auziră din nou vocile hârbuite ale bătrânelor care vorbeau de vrăjitoare şi spiriduşi, zumzetul aerului ce făcea să trosnească geamurile ogivelor şi dangătul trist şi monoton al clopotelor.

După câteva minute, dialogul întrerupt se reînnodă astfel:

– Şi, mai înainte de sfârşitul zilei Tuturor Sfinţilor, în care tot aşa ca sfânta ta este sărbătorit şi sfântul meu, de ai putea, fără a-ţi lega voinţa, să-mi laşi o amintire, ai face-o? – întrebă el, fixându-şi privirea în cea a verişoarei lui, care străluci ca fulger, iluminată de un gând diabolic.

– De ce nu? – exclamă aceasta ridicându-şi mâna la umărul drept, parcă pentru a căuta ceva între pliurile mânecii ei largi de catifea, brodată cu aur… Apoi, cu un aer copilăresc de necaz, adăugă:

– Îţi aminteşti de panglica albastră pe care am purtat-o azi la vânătoare şi care, prin nu ştiu ce simbol al culorii ei, mi-ai spus că era emblema sufletului tău?

– Da.

– Păi… s-a pierdut! S-a pierdut şi mă gândeam să ţi-o las ca amintire.

– S-a pierdut! Unde? – întrebă Alonso, ridicându-se de pe scaunul lui cu o expresie greu de descris, ce amesteca teama şi speranţa.

– Nu ştiu… poate că pe munte.

– Pe Muntele Sufletelor – murmură el pălind şi lăsându-se să cadă în scaun – pe Muntele Sufletelor!

Apoi continuă cu vocea sugrumată şi stinsă:

– Tu ştii, pentru că trebuie că ai auzit-o de mii de ori – în oraş, în întreaga Castilie, mi se spune regele vânătorilor. Neputând până acum să-mi dovedesc forţele în bătălii, asemenea înaintaşilor mei, toată vigoarea tinereţii şi toată înflăcărarea neamului meu le-am încredinţat acestei preocupări, ca unui chip al războiului. Covorul pe care calcă picioarele tale este făcut din pieile fiarelor pe care le-am omorât cu mâna mea. Eu le ştiu vizuinile şi obiceiurile, m-am bătut cu ele ziua şi noaptea, pedestru sau călare, singur şi însoţit, şi nimeni, în nici un prilej, nu poate spune că m-a văzut fugind de pericol. De-ar fi altă noapte, m-aş duce în zbor după această panglică şi aş zbura plin de bucurie, ca la o sărbătoare; dar, fără îndoială, în noaptea asta… în noaptea asta. De ce să mă ascund de tine? Îmi este frică. Auzi? Clopotele bat, rugăciunea a răsunat la San Juan de Duero, sufletele muntelui vor începe acum să-şi ridice craniile gălbejite dintre buruienile ce le acoperă mormintele… sufletele, a căror singură vedere poate îngheţa de groază sângele celui mai curajos om, poate să-i albească părul sau să-l mătură în vârtejul cursei lor fantastice ca pe o frunză, pe care vântul o poartă fără să se ştie încotro.

În timp ce tânărul vorbea, un surâs imperceptibil se desenă pe buzele domniţei Beatriz, care, atunci când el încheie, exclamă pe un ton indiferent şi aţâţă focul din cămin, care sălta şi făcea lemnul să trosnească, aruncând scântei multicolore:

– O! În niciun caz. Ce nebunie! Să mergi acum pe munte pentru o asemenea bagatelă! Într-o noapte atât de întunecată, în noaptea morţilor, şi cu drumul înţesat de lupi!

Rostirea acestei din urmă replici o împovără într-un mod atât de aparte, încât Alonso nu putu nici măcar să-i înţeleagă întreaga ironie amară; împins ca de un arc, se ridică în picioare, îşi trecu mâna pe frunte, ca pentru a-şi îndepărta teama ce-o avea pe cap, iar nu în inimă, şi cu voce fermă exclamă, adresându-se frumoasei, care sta încă aplecată spre cămin şi se distra către răscolind focul:

– Bun rămas, Beatriz, bun rămas… Pe curând.

– Alonso! Alonso! – spuse ea, întorcându-se repede; dar atunci când vru să-l oprească sau doar să dea impresia că vrea să o facă, tânărul dispăruse.

După puţine minute, se auzi tropotul unui cal ce se îndepărta la galop. Frumoasa, cu o expresie strălucitoare de orgoliu satisfăcut care-i coloră obrajii, ciuli atent urechea la acel tropot care se micşoră, se pierdu şi, în cele din urmă, dispăru.

Estimp, bătrânele îşi continuau poveştile cu năluci; aerul vibra în ferestrele balconului şi clopotele oraşului băteau în depărtare.

III

Trecu o oră, trecură două, trei; era aproape să bată de miezul nopţii, iar Beatriz se retrase în camera ei de rugăciune. Alonso nu se întorcea, nu se întorcea, deşi ar fi putut s-o facă în mai puţin de un ceas.

– Trebuie că i-a fost frică! – exclamă tânăra, închizându-şi cartea de rugăciuni şi îndreptându-se spre pat, după ce încercase zadarnic să murmure câteva dintre rugăciunile pe care biserica le consacră în ziua morţilor celor care nu mai sunt.

După ce a stins lampa şi a tras perdelele duble de mătase, a adormit; dormi însă un somn neliniştit, firav, nervos.

Ceasornicul de la poarta secundară a cetăţii bătu miezul nopţii. Beatriz auzi printre vise vibraţiile clopotului, lente, surde, foarte triste şi întredeschise ochii. Credea că auzise câteva dintre ele pronunţându-i numele; dar de departe, de foarte departe, şi cu o voce stinsă şi îndurerată. Vântul gemea în geamuri.

– O fi vântul – îşi zise ea şi, punându-şi mâna pe inimă, încercă să se liniştească. Dar inima ei bătea de fiecare dată cu mai multă violență. Uşile de zadă ale camerei de rugăciune trosniră în balamale, c-un scârţâit ascuţit, prelung şi strident.

Mai întâi unele şi apoi celelalte, mai apropiate, toate uşile care dădeau către camera ei se deschiseră ca la ordinul celor dintâi, unele cu zgomot surd şi grav, altele cu o tânguială prelungă şi crispată. Apoi linişte, o linişte plină de rumori stranii, liniştea miezului de noapte, cu un murmur monoton de apă venind de departe; cu lătrături de câini îndepărtate, voci confuze, cuvinte de neînţeles; ecouri de paşi care pleacă şi vin, foşnet de haine care se târşâiesc, suspine înăbuşite, răsuflări ostenite ce parcă se simt, cutremurări involuntare care anunţă prezenţa a ceva ce nu se vede şi a cărei apropiere nu se observă totuşi în întuneric.

Beatriz, nemişcată, înfiorată, îşi scoase capul în afara perdeluţelor baldachinului şi ascultă preţ de o clipă. Auzea o

mie de zgomote diferite; îşi trecea mâna pe frunte, revenea să asculte: nimic, linişte.

Vedea, cu acea fosforescenţă a pupilelor proprie crizelor nervoase, cum siluete neclare se mişcau în toate direcţiile şi când, dilatându-le, le fixa într-un punct, nimic, întuneric, umbrele impenetrabile.

– Aiurea! – exclamă ea, culcându-şi iarăşi frumosul cap pe perna de atlaz albastru a patului – sunt oare eu la fel de fricoasă ca oamenii ăştia sărmani, a căror inimă le zvâcneşte de spaimă sub armură când ascultă o născocire cu strigoi?

Şi, închizându-şi ochii, încercă să adoarmă…; dar se chinui în zadar. Curând se ridică în capul oaselor mai palidă, mai neliniştită, mai îngrozită. Deja nu mai era o aparenţă înşelătoare: draperiile de brocart ale uşii se frecară când se desfăcură şi nişte paşi înceţi se auziră pe covor; zgomotul confuz al acelor paşi era surd, aproape imperceptibil, dar continuu, iar în cadenţa lor se auzea scârţâind ceva ca lemnul sau osul. Iar paşii se apropiau, se apropiau şi scaunul de rugăciune de la marginea patului se mişcă. Beatriz scoase un ţipăt ascuţit şi, făcându-se ghem în aşternuturile ce o acopereau, îşi ascunse capul şi-şi ţinu resuflarea.

Aerul biciuia geamurile de la balcon; apa fântânii îndepărtate cădea şi o făcea cu un murmur etern şi monoton; lătrăturile câinilor se dilatau în rafalele de vânt şi clopotele oraşului Soria, unele de aproape, altele din depărtare, băteau cu tristeţe pentru sufletele celor morţi.

Trecu aşa o oră, trecură două, trecu noaptea, un secol, pentru că noaptea aceea i se păru eternă frumoasei Beatriz. În cele din urmă se iviră zorile: revenită din teamă, întredeschise

ochii la primele raze de lumină. După o noapte de nesomn şi spaime, lumina limpede şi albă a zilei este atât de frumoasă! Dădu în lături perdelele de mătase ale patului şi se pregătea să râdă de spaimele ei trecute, când deodată o sudoare rece îi acoperi corpul, ochii i se holbară şi o paloare de moarte îi decoloră obrajii: văzuse pe scaunul de rugăciune, însângerată şi sfâşiată, panglica albastră pe care o pierduse pe munte, cea pe care Alonso se dusese s-o caute.

Când servitorii ei ajunseră să o anunţe îngroziţi moartea întâiului născut al casei de Alcudiel, care de dimineaţă fusese găsit devorat de lupi printre hăţişurile Muntelui Sufletelor, o găsiră încremenită, crispată, prinsă cu ambele mâini de unul dintre stâlpii de abanos ai patului, cu ochii holbaţi, gura întredeschisă, buzele albe, membrele rigide, moartă; moartă de groază!

IV

Se spune că, la ceva vreme după ce s-a petrecut acest fapt, un vânător rătăcit, care şi-a petrecut noaptea morţilor fără a putea părăsi Muntele Sufletelor şi care a doua zi, înainte de a muri, a putut povesti cele văzute, a relatat lucruri groaznice. Printre altele, susţinea că a văzut scheletele vechilor templieri şi ale nobililor din Soria, care fuseseră îngropaţi în curtea interioară a capelei, ridicându-se în momentul rugăciunii într-un vacarm cumplit şi că mulţi dintre ei, călări pe oseminte de bidivii, o urmăreau ca pe o fiară pe o femeie frumoasă, palidă şi cu părul răvăşit, cu picioarele goale şi însângerate, care scotea ţipete de groază şi da ocol în jurul mormântului lui Alonso.